

Dier&Recht

JAARVERSLAG 2018

8 mei 2019

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Organisatie	5
Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm	5
Statutaire doelstelling.....	5
Juridische structuur	5
Samenstelling directie en bestuur	5
Taak en werkwijze van directie, bestuur	5
Bezoldigings- en vergoedingsbeleid	5
Wijze benoemen en zittingsduur bestuur	6
Relevante nevenfuncties directie, bestuursleden.....	6
Erkenning als ANBI	6
Personeel.....	6
Financieel jaarverslag	7
Doelstellingen: campagnes en voorlichting	7
Fondsenwerving.....	7
Huisvestings-, kantoor- en personeelskosten.....	7
Samenwerking met Varkens in Nood	7
Overzicht en samenvatting cijfers 2018.....	7
Campagnes en Projecten 2018.....	8
Dierenverschrikker van het jaar 2017	8
Stemadvies voor gemeenteraadsverkiezingen	9
Stop de derogatie.....	10
Zwaar weer voor biologische melkveehouders	11
Bloedpaarden.....	11
Misstanden op de manege	12
Paardenmarkt in Hedel.....	14
Ghanese slachthuizen.....	14
Kalvervloeren	15
Longaandoeningen bij kalveren.....	16
Stop het slachten van hoogdrachtige dieren.....	17
Politie-inval bij omstreden slachter Hoogeveen.....	18
Meer water voor eenden.....	19
Cupidog	20
RashondenWijzer	21

RaskattenWijzer	26
Rechtsbijstand voor honden- en kattenbezitters	27
Groot aantal handhavingsverzoeken bij de NVWA	31
Voorlichting via social media	32
Conclusie	32
Jaarrekening 2018	33
Overzicht grondslagen jaarrekening	33
Algemene grondslagen van waardering	33
Materiële vaste activa	33
Continuïteitsreserve	33
Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva	33
Reserves en fondsen	33
Algemene grondslagen van resultaatbepaling	33
Liquide middelen	33
Beleggingsbeleid	33
Baten	34
Lasten verdeling	34
Balans	34
Staat van baten & lasten	35
Toelichting op de balans	36
Algemene lastenverdeling 2018	38
Overzicht ratio's van bestedingen t.o.v. baten en lasten	38

Inleiding

Dier&Recht is een stichting die in een niche werkzaam was: de juridische kant van dierenwelzijn. Het is begonnen met een team van juristen, om ons in te zetten voor het praktische doel van striktere wet- en regelgeving ten gunste van het dier, gekoppeld aan betere implementatie en controle.

Inmiddels is Dier&Recht uitgegroeid tot een veel bredere dierenbeschermingsorganisatie. We zetten ons in voor alle gehouden dieren, wat in feite een veel te grote opdracht is voor een kleine organisatie als Dier&Recht, met een begroting van slechts € 160.000. Maar door veel inzet en creativiteit slagen we er voortdurend in nieuwe en bestaande misstanden onder de aandacht te brengen.

In 2018 heeft dit geleid tot aandacht voor onder andere misstanden op maneges, in de kalverhouderij, op hondenshows en bij het fokken van designerkatten. Dier&Recht pakt telkens weer nieuwe en onbekende misstanden aan. En dat is noodzakelijk, ook omdat 'nieuws' een voorwaarde is voor media-aandacht. Ons team bestaat inmiddels niet meer uit alleen uit juristen, maar ook uit een veearts, twee gezelschapsdierenartsen, een ingenieur dierwetenschappen en andere hoogopgeleide en ervaren medewerkers.

Sinds 2010 is Dier&Recht ook een van de experts op het gebied van de problematiek van erfelijke aandoeningen bij rashonden. En sinds 2017 geldt dit ook voor raskatten. Dat heeft geleid tot een stroom aan publicaties in dag- en weekbladen, tot aandacht op radio en televisie en tot enorme aantallen bezoekers op onze websites. Zonder overdrijven mag gesteld worden dat Dier&Recht, ondanks haar geringe financiële middelen, een al decennialang vastzittende kwestie, namelijk inteelt en fokken op uiterlijk bij rashonden en raskatten, op de publieke agenda heeft weten te krijgen, onder andere met de websites RashondenWijzer.nl en RaskattenWijzer.nl.

Sinds 2018 profileert Dier&Recht zich ook als expert op het gebied van paarden.

Het jaarverslag van Dier&Recht bestaat uit:

- Een overzicht van de activiteiten van het afgelopen jaar
- Het financiële jaarverslag 2017, de campagnes en projecten en de begroting 2019

Organisatie

Statutaire naam, vestigingsplaats en rechtsvorm

Dier&Recht is in het handelsregister van de Kamer van Koophandel ingeschreven onder nummer 41152567. De statutaire naam van de stichting luidt: Stichting Dierenrecht. Zij is statutair gevestigd te Amsterdam. De rechtsvorm is stichting.

Statutaire doelstelling

De stichting heeft ten doel dieren, zowel individueel als gezamenlijk, te beschermen in de ruimste zin van het woord en hun belangen in onze maatschappij (via het recht) te behartigen, rekening houdend met de eigen waarde van het dier en met het welzijn zoals dat door het dier ervaren wordt.

De stichting beoogt verder:

- het verbeteren van de rechtspositie van het dier;
- rechtsontwikkeling en het verbeteren van wetgeving ten gunste van het dier;
- de bestaande rechtsmiddelen ter bescherming van het dier toe te (laten) passen;
- de samenleving bewust te maken van het (ontbreken van) welzijn van dieren en van de negatieve gevolgen voor het milieu (flora en fauna) door de exploitatie van dieren.
- het opkomen voor de belangen van (bewust levende) consumenten (collectief of individueel), daar waar deze slachtoffer zijn of dreigen te worden van misleidende of onvolledige mededelingen (in de reclame of anderszins), of oneerlijke handelspraktijken, met betrekking tot dierwelzijn, diergezondheid, milieuvervuiling, aantasting van natuur en fairtrade en gebruik te maken van de macht van consumenten ten aanzien hiervan.

Juridische structuur

Dier&Recht is een zelfstandig opererende stichting met één vestiging in Amsterdam. Dier&Recht deelt het kantoor met Varkens in Nood.

Samenstelling directie en bestuur

Voorzitter: de heer mr. Hans Baaij

Secretaris: de heer drs. Roel Mathias Polmans

Penningmeester: de heer dr. Erno Bernardus Eskens

De stichting heeft geen directieleden.

Taak en werkwijze van directie, bestuur

Het bestuur komt minimaal eenmaal per jaar samen voor de bestuursvergadering. Hierin worden de resultaten van het aflopende jaar besproken en geëvalueerd, de campagneplannen voor het nieuwe jaar vastgesteld en de begroting voor het nieuwe jaar opgesteld.

Bezoldigings- en vergoedingsbeleid

De leden van het bestuur ontvangen voor hun werkzaamheden als bestuursleden geen bezoldiging of vergoeding

Wijze benoemen en zittingsduur bestuur

Sinds 2015 is de zittingsduur van een bestuurslid beperkt tot maximaal vijf jaar. Conform de reglementen van het CBF is er een einddatum bepaald voor de leden van het zittende bestuur, waarna de voormalige leden of nieuwe kandidaten aangesteld kunnen worden voor een maximale duur van vijf jaar.

Relevante nevenfuncties directie, bestuursleden

De voorzitter mr. Hans Baaij is tevens bestuursvoorzitter van Varkens in Nood. Varkens in Nood zet zich net zoals Dier&Recht in voor het welzijn van de dieren, maar heeft een minder brede doelstelling, namelijk dieren in de veeteelt, en meer specifiek varkens.

Erkenning als ANBI

De stichting is in het bezit van een erkenning van de landelijke Belastingdienst, ANBI geheten (Algemeen Nut Beogende Instelling) waardoor giften, schenkingen en nalatenschappen onder een gunstig fiscaal regime (meestal een vrijstelling) vallen.

Personeel

Dier&Recht werkt voornamelijk met vrijwilligers en freelancers. Sinds september 2017 heeft de stichting voor het eerst betaald personeel aangesteld. Eind 2018 had de stichting 1,5 fte in dienst, verdeeld over twee werknemers. Hieronder volgt een overzicht van personen die in 2018 een bijdrage hebben geleverd aan de stichting.

mr. Hans Baaij
drs. Erno Eskens
drs. Noor Evertsen
mr. Regien de Graaff
mr. Hanneke Wellenberg
drs. Kelly Kessen
drs. Lisenka Otte
ing. Madelaine Looije
drs. Merel Rooijmans
drs. Michiel Bezemer
ing. Sarah Pesie
Diana Saaman (boerin/journalist)
AnneMarie van Krimpen (Stichting FGH)
En anderen

Daarnaast werd Dier&Recht het afgelopen jaar ondersteund door de medewerkers van Varkens in Nood die juridische, automatiserings-, organisatie- en fondsenwervingswerkzaamheden verrichtten.

Financieel jaarverslag

De jaarrekening 2018 is te vinden vanaf pagina 33.

Doelstellingen: campagnes en voorlichting

De kosten voor het voeren van campagnes en het geven van voorlichting (zonder personeelskosten) bedroegen in 2018 circa € 144.000. Van alle uitgaven ging 91% naar de doelstelling van Dier&Recht.

Fondsenwerving

Het aantal donateurs groeide licht van ca. 2.300 naar iets minder dan 2.500.

De baten bestaan uit donaties (€ 76.347). Uit legaten werd € 20.000 ontvangen. Om de groeiende kosten te kunnen dekken deed Varkens in Nood een gift van € 25.000. Voor specifieke projecten is van diverse (niet-overheids-)fondsen in totaal € 20.250 ontvangen.

Huisvestings-, kantoor- en personeelskosten

Dier&Recht maakt gebruik van het kantoor van Varkens in Nood. In mei 2018 hebben de stichtingen hun intrek genomen in een ruimte aan Tilanusstraat 8b. Kosten voor huisvesting zijn daarom nihil.

Sinds september 2017 heeft de stichting personeel in dienst; de personeelskosten bedroegen over 2018 ca. € 79.000.

Samenwerking met Varkens in Nood

Ook het afgelopen jaar werd er intensief samengewerkt met Varkens in Nood. Varkens in Nood heeft veel baat bij de samenwerking en brengt daarom een deel van de door haar gemaakte kosten niet in rekening, terwijl de overige kosten op rekening courant worden bijgeschreven. Over deze lening wordt geen rente geheven, ook is er geen termijn gesteld wanneer de lening terugbetaald moet worden. De rechtsontwikkeling die zich nu vooral afspeelt op het gebied van gezelschapsdieren, speciaal rashonden en raskatten, zal hopelijk op termijn ook bijdragen aan een betere rechtspositie van de dieren in de vee-industrie, in het bijzonder varkens. De donateurs van Varkens in Nood zijn op de hoogte van deze samenwerking en worden viermaal per jaar geïnformeerd over de activiteiten van zowel Varkens in Nood als Dier&Recht.

Overzicht en samenvatting cijfers 2018

De totale baten in 2018 bedroegen € 147.014, € 27.253 meer dan in 2017.

De totale lasten in 2018 bedroegen € 158.279, € 35.886 meer dan in 2017.

Het negatieve resultaat van € 11.264 wordt opgevangen door een kortlopende lening van Varkens in Nood, die in 2019 is terugbetaald.

Ultimo 2018 komt daarmee het eigen vermogen uit op minus € 9.729.

Voor meer ratio's, zie de laatste pagina.

Campagnes en Projecten 2018

Dierenverschrikker van het jaar 2017

In 2018 organiseerde Dier&Recht voor de tweede keer de verkiezing van de grootste dierenverschrikker van het jaar. Er werden vijf organisaties genomineerd die het leven van dieren extra verschrikkelijk hebben gemaakt in 2017: varkenshouder Adriaan Straathof, het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel, supermarktketen Jumbo, fokkers van Bambino Sphynxen en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Bijna 7.000 mensen brachten hun stem uit; meer dan de helft van de deelnemers (51%) stemde op varkenshouder Adriaan Straathof. Straathof is de eigenaar van 'de Knorhof', de stal waar eind juli 2017 een brand woedde waarbij 24.000 varkens de dood vonden. In Duitsland kreeg Straathof na verschillende wetsovertredingen al eerder een levenslang beroepsverbod. In Nederland voert onze zusterorganisatie Varkens in Nood verschillende rechtszaken tegen het bouwen en uitbreiden van de stallen van Straathof.

De argumentatie van de overige vier genomineerden luidde als volgt:

- Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verzuimt normen op te stellen voor het houden en fokken van dieren. Zo zijn er geen normen voor verrijkmateriaal en nestmateriaal voor varkens, en voor het fokken van honden en katten. Dit maakt het onmogelijk om wetten op dierenwelzijn te handhaven.
- Het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL) is vertegenwoordiger van alle supermarkten van Nederland – en tegenstander van statiegeld. Door statiegeld op kleine flesjes en blikjes kan de hoeveelheid zwerfafval drastisch verminderen.

De inzamelmachines van de supermarkten kunnen het aan, maar het CBL blijft zich verzetten. Als gevolg hiervan sterven jaarlijks vele dieren door plastic en ander afval in de natuur.

- Fokkers van Bambino Sphynxen verdienen goed aan het fokken van mismaakte dieren. De Bambino Sphynx is een kat zonder vacht, zonder snorharen en met korte kromme pootjes. Dit extreme uiterlijk veroorzaakt een veelheid aan medische klachten.
- Supermarktketen Jumbo verkoopt bij een aantal filialen levende kreeften. De kreeften worden met vastgebonden scharen aan consumenten verkocht, die de dieren meestal op amateuristische wijze doden.

De uitslag van de verkiezing zag er als volgt uit:

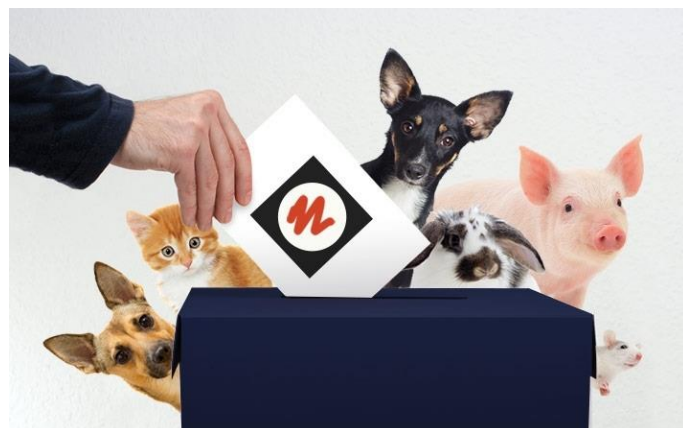
Genomineerd	Percentage stemmen
varkenshouder Straathof	51%
ministerie van LNV	26%
CBL	9%
Jumbo	7%
fokkers Bambino Sphynx	7%

Stemadvies voor gemeenteraadsverkiezingen

In maart 2018 werden de gemeenteraadsverkiezingen gehouden. Wij [onderzochten](#) welke partijen het meeste oog hebben voor dierenwelzijn. Hiervoor analyseerden we bijna [vierhonderd moties](#) tijdens de regeringsperiodes Rutte II en Rutte III.

Onze conclusie was als volgt:

- Mensen die waarde hechten aan dierenwelzijn kunnen het beste stemmen op Partij voor de Dieren, SP of GroenLinks.
- PVV, DENK, en 50Plus zijn redelijk diervriendelijk.
- Partijen als PvdA, D66 en ChristenUnie stemmen alleen diervriendelijk als ze in de oppositie zitten. Eenmaal in de regering stemmen ze consequent mee met VVD en CDA.
- VVD, CDA en SGP hebben geen boodschap aan dierenwelzijn. Hier tellen alleen economische belangen. Zelfs kleine verbeteringen op het gebied van dierenwelzijn worden stelselmatig geblokkeerd.

Stop de derogatie

Nederland mag ongeveer vijftig procent meer mest uitrijden dan andere Europese landen door een uitzonderingspositie in de EU. Deze ontheffing wordt 'derogatie' genoemd. De derogatie heeft in Nederland geleid tot een explosieve groei van de vee-industrie. Met rampzalige gevolgen voor milieu, waterkwaliteit, volksgezondheid en dierenwelzijn.

Varkensboeren frauderen al jaren met miljoenen kilo's mest. Er zijn veel meer varkens, en dus meer mest, dan is toegestaan. En er is fraude met aantallen koeien. Op 4 april 2018 zou de Europese Commissie besluiten of Nederland de komende vier jaar opnieuw een ontheffing zou krijgen om meer mest te mogen uitrijden dan andere Europese landen. Naar ons idee zou derogatie toekennen fraude belonen.

Wij voerden actie om duidelijk te maken dat wij tegen derogatie zijn, om de kans te vergroten dat de Europese Commissie zou besluiten dat Nederland minder mest moet uitrijden. In het rapport '[Derogatie verlenen aan Nederland is onverantwoord](#)' omschreven we onze visie op de complexe situatie van de derogatie. Een verkorte [Engelse versie](#) stuurden we naar de Europese Commissie om de Europarlementariërs te informeren over de schadelijke gevolgen van alle mestfraudes voor mens, dier en natuur.

In maart is Dier&Recht-directeur Hans Baaij te gast geweest bij het Nitraatcomité van de EU. Hij heeft hier onder andere gesproken over de mestfraude, de schade aan milieu en volksgezondheid en ons advies om Nederland voor de komende vier jaar geen nieuwe derogatie te verlenen.

In navolging van dat gesprek bepaalde de Europese Commissie om de derogatie voor Nederland te verlengen met slechts twee jaar in plaats van de gebruikelijke vier jaar.

Ons land heeft hiermee een stevige corrigerende tik ontvangen van de EU, vanwege de omvangrijke mestfraude die in 2017 aan het licht kwam. Nederland moet nu in twee jaar tijd korte metten maken met de mestfraude, voordat sprake kan zijn van een nieuwe ontheffing.

Zwaar weer voor biologische melkveehouders

Biologische melkveehouders zijn de dupe van de maatregelen tegen het mestoverschot dat is veroorzaakt door de gangbare intensieve veehouderij. Ondanks de derogatie is er nog steeds veel te veel mest uitgereden in Nederland. Het met Brussel afgesproken fosfaatplafond is daardoor overschreden. Om het mestoverschot terug te dringen, moesten veel melkveehouders koeien naar de slacht brengen. Ook hebben boeren voortaan fosfaatrechten nodig voor iedere koe.

Ook biologische melkveehouders moesten koeien laten slachten, en ook zij moeten fosfaatrechten betalen. Dat is merkwaardig, want biologische melkveehouders dragen niet bij aan het mestoverschot en maken geen gebruik van derogatie. In tegenstelling tot de intensieve veehouderij kunnen biologische boeren hun mest probleemloos kwijt op een eigen biologische mestmarkt.

Een derde van de biologische melkveehouders dreigt ten onder te gaan door de verplichte krimp in koeien en de extra kosten van de fosfaatrechten. De biologische melkveehouders hebben landbouwminister Carola Schouten gevraagd om een vrijstellingsregeling voor de fosfaatrechten, maar de minister gaat daar niet op in.

Wij vinden het onrechtvaardig dat de biologische melkveehouders de dupe worden van de fraude in de intensieve veehouderij en hebben de boeren gesteund met raad en daad. Zo protesteerden we in juni samen met biologische melkveehouders bij de Tweede Kamer tegen het fosfaatbeleid van minister Schouten. Minister Schouten zei echter geen ruimte te zien om de biologische melkveehouders te helpen.

Bloedpaarden

In 2017 begonnen we onze actie tegen het aftappen van bloed bij drachtige merries in Zuid-Amerika. Op zogenaamde bloedboerderijen worden bij paarden grote hoeveelheden bloed afgetapt om het hormoon PMSG te winnen. Dit hormoon wordt ook in ons land gebruikt om de vruchtbaarheid van zeugen en melkkoeien te verhogen. Het aftappen gebeurt op wrede wijze. Veel paarden zijn ernstig verzwakt, zijn gewond en hebben infecties.

De misstanden kwamen aan het licht door onderzoek van Animal Welfare Foundation en Tierschutzbund Zürich. In 2018 maakten de organisaties opnieuw undercoverbeelden om aan te tonen dat er op de bloedboerderijen nog geen enkele verbetering had plaatsgevonden.

Wij startten de [strijd](#) voor een Europees importverbod van PMSG uit Zuid-Amerika. Bijna 55.000 mensen ondertekenden onze [e-mail](#) aan de Nederlandse Vakbond Varkenshouders, LTO en dierenartsenorganisatie KNMvD. In de e-mail riepen we Nederlandse varkenshouders, melkveehouders en dierenartsen op om direct te stoppen

met het gebruik van middelen die PMSG bevatten, en om farmaceuten te vragen naar synthetische alternatieven.

Naar aanleiding van onze campagne heeft de KNMvD een [standpunt](#) over het gebruik van diergeneesmiddelen met PMSG gepubliceerd. Maar het beste nieuws was dat drie grote farmaceuten besloten te stoppen met de import van PMSG uit Zuid-Amerika!

Trouw deed [uitgebreid verslag](#) van de situatie van de Zuid-Amerikaanse merries.

Misstanden op de manege

Veel paarden lijden, ondanks hun luxe imago, onder ernstige welzijnsproblemen. Deze sociale kuddedieren worden op veel maneges eenzaam opgesloten in kleine boxen, zonder fysiek contact met soortgenoten en zonder vrije bewegingsruimte. Chronische stress, gedragsstoornissen en maagzweren zijn het gevolg.

Ruim tachtig procent van de manegepaarden kampt met ernstige psychische of fysieke problemen. In tegenstelling tot andere landen stelt Nederland geen wettelijke minimeisen aan de huisvesting en verzorging van paarden. De Nederlandse overheid vertrouwt op zelfregulering van de paardensector, maar het is ons duidelijk dat de sector hierin faalt. Al meer dan tien jaar wordt er beterschap beloofd, maar er verandert nauwelijks iets. De richtlijnen van de paardensector stellen weinig voor en worden bovendien vaak niet nageleefd. Begin 2018 heeft Dier&Recht onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de zelfregulering, en naar de leefsituatie van manegepaarden.

Er zijn 53 maneges geïnspecteerd (46 in Nederland en 7 in Vlaanderen) met in totaal 1.547 manegepaarden. Er is gelet op meerdere huisvestings- en managementaspecten die het paardenwelzijn beïnvloeden. De waarnemingen zijn beoordeeld door vier

dierenwelzijnsexperts, en naast de landelijke wetgeving inzake dieren gelegd. De uitkomsten van het onderzoek zijn te lezen in het rapport '[Misstanden op de manege](#)'. Onze petitie voor wettelijke bescherming van paarden werd meer dan 25.000 keer ondertekend.

Het onderzoek werd breed opgepakt door de media, zowel op tv ([RTL Nieuws](#), [Jeugdjournaal](#)) als in de krant ([Metro](#), [De Telegraaf](#), [NRC](#), [Het Parool](#)).

De Federatie van Nederlandse Ruitersportcentra, waarbij ongeveer een derde van de maneges is aangesloten, nam onze klachten zeer serieus op. Meerdere malen hebben we met hen besproken hoe het welzijn kan verbeteren op de maneges die bij hen zijn aangesloten. Er is ook een brief gestuurd naar de betrokken maneges met informatie over hoe zij kunnen verbeteren en daar is op een aantal van hen zeer goed op gereageerd.

Naar aanleiding van ons onderzoek zijn er Kamervragen gesteld en is er een Algemeen Overleg gevoerd met minister Schouten. Zij vertrouwt nog altijd op het zelfregulerend vermogen van de sector. Dit betekent dat er voorlopig geen wet komt voor paardenhouders en de handhaving nog steeds minimaal is. Daarom is het belangrijk door te gaan met het informeren van paardeneigenaren en het openbaren van misstanden in de sector.

In 2019 zetten we onze acties voor de paarden door. We zullen ons hierbij niet alleen richten op manegepaarden maar ook op particuliere paarden. De problemen van de

huisvesting blijven namelijk niet beperkt tot manegepaarden. Ruim de helft van de gestalde paarden op maneges zijn eigendom van particulieren. Deze dieren komen vaak nog minder uit hun stal dan manegepaarden.

Paardenmarkt in Hedel

Dier&Recht en dierenwelzijnsorganisatie Animals Today waren in de nacht van 5 november op de paardenmarkt in Hedel om misstanden te [filmen](#). De markt bevond zich naast een kermis en feesttent. Het evenement trekt ieder jaar ruim 1.300 paarden en zo'n 35.000 mensen. De paarden werden midden in de nacht uitgeladen en belandden direct tussen lawaaiige kermisattracties en aangeschoten feestpubliek. De herrie en de drukte veroorzaakten veel stress en paniek bij de paarden.

Volgens anonieme bronnen staan de Nederlandse paardenmarkten internationaal bekend om het gemak waarmee je hier illegaal paarden kunt verhandelen. Ook op de markt in Hedel worden veel paarden verkocht voor export, vaak zonder enig toezicht of controle. De paarden worden niet gecontroleerd op chip, paspoort of gezondheid. Veel paarden zijn gewond, mager en zeer angstig. Ook zijn er veulens die te jong zijn voor de handel.

Namens de marktorganisatie waren er twee dierenartsen aanwezig. Zij kunnen naar eigen zeggen “niet handhaven en enkel ingrijpen bij noodgevallen”. Ook de vier aanwezige medewerkers van de NVWA handhaven niet op dierenwelzijn. In reactie op onze kritiek gaven ze later aan “geen misstanden te hebben waargenomen”.

Onder meer het [Brabants Dagblad](#), [Hart van Nederland](#) en [Radar](#) deelden onze beelden van de paardenmarkt in Hedel. De Partij voor de Dieren stelde [Kamervragen](#) naar aanleiding van de beelden. Minister Schouten constateerde vervolgens, op basis van inspectiecijfers van de NVWA, dat er inderdaad dingen zijn misgegaan op de paardenmarkt. Bij NVWA-inspecties kwam een poging aan het licht om vijfenveertig dieren illegaal naar België of Duitsland te exporteren. Er zijn twee processen-verbaal opgemaakt. Ook zijn er twaalf schriftelijke waarschuwingen uitgedeeld, onder meer over te klein vervoer.

Ghanese slachthuizen

In oktober 2017 reisden twee inspecteurs van de dierenwelzijnsorganisatie Eyes on Animals naar Ghana om medewerkers van slachthuizen, transporteurs en agrarische studenten te trainen op het gebied van dierenwelzijn. De trainingen hebben in 2018 hun vruchten afgeworpen.

Meer dan honderdvijftig mensen zijn door de inspecteurs van Eyes on Animals getraind om het dierenleed tijdens het slachtproces te verminderen. Dankzij donateurs van Dier&Recht konden de inspecteurs vier verdovingspistolen meenemen naar Ghana, zodat de dieren voortaan voor de slacht verdoofd kunnen worden.

In oktober 2018 zijn er opnieuw inspecteurs van Eyes on Animals naar Ghana gegaan om het slachtproces verder te verbeteren. Dier&Recht heeft het werk opnieuw gesteund door financieel bij te dragen aan de bouw van een laadplatform op een veemarkt.

Voorheen werden runderen als zij aankwamen bij de veemarkt aan hun staart, poten, oren en hoorns de trucks ingetrokken. Het laadplatform zorgt ervoor dat de runderen voortaan zelf de trucks in kunnen lopen, waardoor hen veel leed bespaard zal blijven.

Op de veemarkt in Tamale is met behulp van steun van Dier&Recht een laadplatform aangelegd.

Kalvervloeren

In Nederland worden jaarlijks 1,5 miljoen kalveren vetgemest een geslacht. De kalveren worden gehouden in een krap hok met een houten of betonnen roostervloer, zonder stro of andere bodembedekking. Hun hele leven brengen ze door op zo'n vloer. Door het liggen op de harde achtergrond krijgen ze vaak gewrichtsproblemen. De roostervloeren worden bovendien snel glad door mest en urine, waardoor de kalveren makkelijk uitglijden, en gewond raken of zelfs kreupel worden. Het is vrijwel onmogelijk om met elkaar te spelen of te dartelen. Ook rondhuppelen in de wei is er niet bij, want daar komen ze niet.

In 2017 kwam uit een [onderzoek](#) (uitgevoerd in opdracht van het ministerie van LNV) duidelijk naar voren dat vloeren met rubbermatten veiliger en comfortabeler zijn voor kalveren. Ze krijgen minder gewrichtsaandoeningen, en zijn veel actiever dan op de huidige harde glibbervloeren. Toch heeft minister Schouten in februari 2018 een streep gezet door een – in 2007 aangekondigde – maatregel waarmee het gebruik van rubbermatten in kalverstallen verplicht zou worden. Het is duidelijk dat de financiële belangen van de kalversector zwaarder wegen dan de primaire behoeften van kalveren.

Naar aanleiding van onze [petitie](#) gericht aan minister Schouten, waarin we onze zorgen uitten over de vele misstanden in de Nederlandse kalverhouderij en het structurele dierenleed dat daaruit voortkomt, zijn we met het ministerie van LNV en de NVWA in

overleg over de kalervloeren. Verschillende Kamerleden lieten we de [knietest](#) doen om te controleren of de vloeren in kalverstallen wel geschikt zijn voor de kalveren.

Van onze eigen dierenarts Frederieke Schouten verscheen er een [opiniestuk](#) op Foodlog.

Longaandoeningen bij kalveren

Slechte huisvesting is niet het enige waar kalveren in de vee-industrie mee te dealen hebben. Meer dan de helft van de dieren lijdt aan longaandoeningen, zoals longontsteking en borstvliesontsteking.

In de natuur drinkt een kalf minstens een halfjaar melk bij z'n moeder, maar vleeskalveren worden direct na hun geboorte bij hun moeder weggehaald. Ze zijn pas twee weken oud als ze op transport gaan naar kalvermesterijen. Het zijn dan nog zuigelingen met een zeer kwetsbaar immuunsysteem. Ze worden samengebracht met honderden soortgenoten van diverse bedrijven uit binnen- en buitenland. De kalveren zijn verzwakt en gestrest, en raken makkelijk geïnfecteerd door de vele ziekteverwekkers van hun soortgenoten.

Uit [onderzoek](#)¹ van Wageningen Livestock Research blijkt dat meer dan de helft van de witvleeskalveren beschadigde longen heeft. Een derde van hen krijgt tijdens z'n leven borstvliesontsteking, een zeer pijnlijke ontsteking in de borstholte. Bij rosékalveren is de situatie nog schokkender: twee derde heeft beschadigde longen en de helft krijgt borstvliesontsteking.

¹ In dit onderzoek naar de effecten van verschillende roostervloeren voor vleeskalveren zijn ook de pathologische afwijkingen aan de longen onderzocht.

Wij vinden dat er een einde moet komen aan de ziekmakende praktijken in de kalverhouderij en startten een [petitie](#) gericht aan landbouwminister Carola Schouten. Met de petitie, die inmiddels al bijna 15.000 keer is ondertekend, roepen we haar op een einde te maken aan het structurele dierenleed. Onze boodschap werd versterkt door diverse media die berichtten over het onderwerp, waaronder het [AD](#), [de Telegraaf](#), [Vroege Vogels](#) en [Joop](#). Naar aanleiding van de petitie zijn we in overleg met het ministerie van LNV en de NVWA over de gezondheidsproblemen van vleeskalveren.

Stop het slachten van hoogdrachtige dieren

Onze dierenarts Frederieke Schouten sprak in [RTL Nieuws](#) over de slacht van hoogzwangere dieren. Per week sterven er gemiddeld vier bijna volgroeide kalveren in de buik van hun moeder. Na het slachten van de moeder, stikken veel kalveren door zuurstofgebrek in de baarmoeder. Soms komen er bij het opensnijden van de koeienbuik zelfs levensvatbare kalveren naar buiten, die dan eveneens worden geslacht.

Vreemd genoeg is er geen wettelijk verbod op het slachten van hoogzwangere dieren. Er staat niets over in onze wetgeving. Het enige dat wél verboden is – in heel Europa – is het transporteren van dieren in de laatste tien procent van hun dracht. Koeien zijn negen maanden zwanger, dus mogen ze vanaf acht maanden dracht niet meer op transport naar het slachthuizen. Ondanks dit verbod worden er dagelijks hoogdrachtige koeien afgeleverd in slachthuizen. Dierenartsen van de NVWA houden toezicht op de dieren die bij slachthuizen binnenkomen. Sinds 2014 zijn 836 overtredingen geconstateerd, maar zijn er slechts 58 boetes uitgeschreven.

Wij pleitten voor een slachtverbod voor hoogzwangere dieren vanaf het derde trimester van hun dracht. Met een [petitie](#) die meer dan 30.000 keer werd getekend, toonden wij minister Schouten de walging die bestaat van de wantoestanden in Nederlandse

slachthuizen. Wij verzochten haar [dringend](#) een einde te maken aan de barbaarse praktijken.

De NVWA heeft beloofd in 2019 strikter te handhaven op het transportverbod van hoogzwangere dieren. Wij blijven echter strijden voor een volledig verbod op het slachten van dieren in het laatste trimester van de dracht.

Politie-inval bij omstreden slachter Hoogeveen

Op 9 oktober was Dier&Recht getuige van een inval door het Openbaar Ministerie bij slachthuis Griendtsveen in Hoogeveen. Een zestal agenten nam de administratie van het slachthuis mee en diverse veetransporteurs werden gehoord.

Wij vroegen om een uitleg over de inval door het OM. Het Functioneel Parket meldt in een verklaring dat er sinds 2017 een onderzoek loopt naar Griendtsveen en dat er zeker meer dan tien gevallen van ernstige misstanden bekend zijn. Vleesbedrijf Griendtsveen is in handen van de familie Wildeboer, die al eerder in opspraak kwam. Deze slachter moest eerder een slachthuis in Leeuwarden sluiten na het slachten van niet transportwaardige dieren: dieren die zodanig ziek zijn dat de niet vervoerd hadden mogen worden. [Radar](#) en [NOVA](#) besteedden al in 2008 aandacht aan de praktijken bij Wildeboer.

Dier&Recht pleit al sinds 2006 voor onafhankelijk cameratoezicht in slachthuizen, zodat de NVWA de beelden kan opslaan en analyseren.

Meer water voor eenden

Het lijkt een open deur: eenden hebben water nodig om in te badderen. Toch is het eenden in de vleesindustrie niet gegund hun verenkleed te wassen of hun kop onder te dompelen. In de zomer van 2017 voerden wij daarom [actie](#) voor de eenden. We riepen de overheid op om zwemwater voor eenden verplicht te stellen in alle Nederlandse stallen. Ruim 25.000 mensen tekenden onze petitie.

Het onderwerp werd politiek besproken en in februari 2018 leidde het tot een motie van Frank Futselaar (SP) en Rik Grashoff (GroenLinks) om onderzoek te verrichten naar watersystemen voor eenden. Ondertussen nam de eendensector zelf al zijn verantwoordelijkheid en startte een onderzoek naar waterbadsystemen voor in de eendenstal.

In september 2018 werd het rapport van dit onderzoek aan het ministerie aangeboden. Het advies was om serieus te overwegen een watervoorziening verplicht te stellen waarbij de eend zijn kop volledig in het water kan steken. Wij zien liever open zwemwater voor alle eenden, maar ook het baddersysteem dat de sector aanraadt, betekent een groot verschil voor de dieren. De eenden kunnen hun kopjes in het water steken en er hun verenkleed mee poetsen, twee van de belangrijkste behoeftes van de dieren. Ook kunnen ze uit de bakjes veel beter drinken dan uit de drinknippels die ze nu in de stal hebben.

In een paar proefstellen wordt het systeem eerst onderzocht, dus het zal nog wel even duren voordat alle Nederlandse eenden zich kunnen poetsen. Maar toch lijkt het erop dat de sector werk maakt van badwater voor eenden! Het bewijs dat het echt loont om [maatschappelijke aandacht](#) te vragen voor dierenwelzijnsproblemen.

Het Pekino-drinksysteem, dat de eendensector nu onderzoekt.

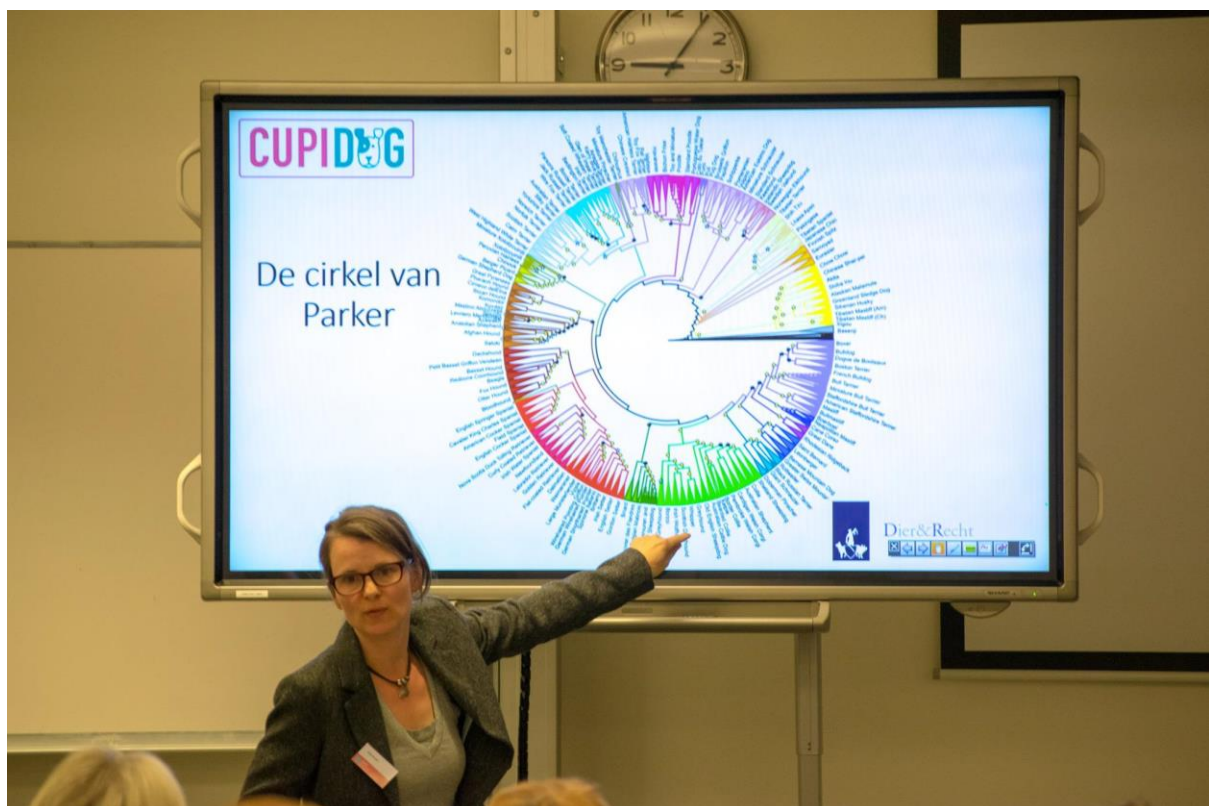
Cupidog

In 2017 is Dier&Recht het project Cupidog gestart, waarmee we het aanbod van gezonde, goed gesocialiseerde pups in Nederland willen vergroten. Er is in Nederland namelijk een tekort aan gezonde pups. Het huidige aanbod bestaat voor een belangrijk deel uit rashonden waarbij door inteelt en selectie op uiterlijke kenmerken veel ziektes en erfelijke afwijkingen voorkomen. Daarnaast worden er, om aan de grote vraag te voldoen, veel pups zowel legaal als illegaal uit het buitenland geïmporteerd. De malafide hondenhandel vanuit voornamelijk Oost-Europese landen is een groot probleem.

Ook in 2018 heeft Dier&Recht hard gewerkt om het fokken van gezonde en sociale honden te stimuleren. Met behulp van verschillende middelen, zoals een [website](#) en social media is er gezocht naar particulieren die graag een nestje zouden willen van zijn of haar reu of teef.

Door dierenartsen werd het project goed ontvangen: er verschenen publicaties over Cupidog in het [Tijdschrift voor Diergeneeskunde](#) en [Dier en Arts](#), en op de website van [Caring Vets](#).

Bij rashondenfokkers wekte het project veel weerstand op, wat het een moeilijke start gaf. Mensen die wel geïnteresseerd waren in het krijgen van een nestje, gaven – in vertrouwen – aan het niet aan te durven in verband met contacten binnen rasverenigingen. Ondertussen merken we dat de maatschappij er steeds meer klaar voor is om van de keuze voor raszuivere honden af te stappen. Cupidog draagt bij aan deze bewustwording.

Onze dierenartsen hebben het afgelopen jaar op meerdere plekken in het land presentaties gegeven over Cupidog en het verantwoord fokken van honden. Zo gaf dierenarts Kelly Kessen een lezing op het Fokkerscongres.

De ophef die ontstond heeft ervoor gezorgd dat er discussies op gang kwamen over inteelt en erfelijke aandoeningen, waar raszuivere dieren veelal onder lijden. Cupidog maakt duidelijk dat schadelijke uiterlijke kenmerken, zoals een te korte snuit, in één generatie fokken opgelost kunnen worden. Bij veel mensen was dit nog onbekend.

De aanmeldingen van mensen die met hun hond een nestje willen fokken, blijven binnenkomen. De meest recent lezing van onze dierenarts Kelly Kessen, aan veertig dierenartsen van Caring Vets in november 2018, heeft hieraan bijgedragen. Tussen de aangemelde honden worden gezonde matches gezocht; in 2019 hopen we het eerste nest Cupidogpups te kunnen presenteren.

RashondenWijzer

In 2011 heeft Dier&Recht de [RashondenWijzer](#) ontwikkeld vanuit bezorgdheid over de gezondheid van rashonden: maar liefst veertig procent van de rashonden lijdt al op jonge leeftijd aan erfelijke aandoeningen. De RashondenWijzer heeft als doel kopers en bezitters van (ras)honden te informeren over de ernst, behandelbaarheid en prevalentie van de erfelijke aandoeningen bij hondenrassen.

Begin 2017 hebben we de vernieuwde RashondenWijzer gelanceerd. De nieuwe RashondenWijzer geeft een uniek overzicht van circa [250 erfelijke aandoeningen](#) bij [109 hondenrassen](#), bundelt de informatie van meer dan 200 wetenschappelijke en diergeneeskundige rapporten, en is het werk van een team dierenartsen.

De strijd tegen doorgefokte gezelschapsdieren is lastig, want er zijn binnen de rashondenwereld partijen met grote financiële belangen en een uitgebreid en al lang bestaand netwerk. Toch boekt Dier&Recht successen: bij rechtszaken, bij de politieke lobby, bij de media en via de RashondenWijzer bij het publiek.

Via de RashondenWijzer zet Dier&Recht zich in om het welzijn van (ras)honden te verbeteren.

Actie tegen Mopshondencafé

Op 29 januari voerde Dier&Recht actie tegen het pop-up PUG-café in Amsterdam. We zijn bezorgd over de gezondheidsproblemen van de [Mopshond](#). Mopshonden hebben door hun veel te korte snuit en hun gedrongen bouw last van een groot aantal aandoeningen.

Onze dierenartsen constateerden dat bijna alle honden in het café zelfs zonder inspanning geluid maakten. Dit snurken is een duidelijk signaal van een belemmerde ademhaling. Ondanks de aandoeningen worden Mopshonden steeds populairder omdat ze veel aandacht krijgen van de media, in reclames en bij evenementen zoals het PUG-café.

Dankzij ons waren ook [Hart van Nederland](#), [de Telegraaf](#), [AT5](#) en [RTL Nieuws](#) aanwezig bij het evenement. Helaas had de media vooral oog voor de schattige aspecten van de Mopshond en besteedden ze niet of nauwelijks aandacht aan de achterliggende problematiek.

Om mensen bewust te maken van het feit dat Mopshonden niet schattig maar ziek zijn, schreven we vijf informatieve artikelen: [oogproblemen en huidplooï-ontstekingen](#); [moeilijke bevalling](#); [wervelafwijkingen](#); [chronische ademnood](#); [patella luxatie](#).

Dierenartsen van Dier&Recht informeerden mensen op de stoep van het pop-up PUG-café over de schadelijke uiterlijke kenmerken van de Mopshond.

Kortsnuitige hondenrassen in reclames

De vele vertoningen van kortsnuitige hondenrassen in media- en reclame-uitingen dragen bij aan de groeiende populariteit van deze stukgefokte honden. Hierdoor stijgt het aantal fokkers en is er een sterke toename van honden met ernstige fysieke aandoeningen.

Bedrijven en organisaties die hun producten en diensten aanprijzen met kortsnuitige rassen, zijn meestal niet op de hoogte van de vele aandoeningen waar de dieren aan lijden. Sinds het begin van 2018 informeren wij daarom deze organisaties over de ernstige gezondheidsproblemen van de rassen en vragen wij hun om niet langer reclame te maken met dit soort honden. Ook verzoeken wij de betreffende organisaties om de kortsnuitige honden in hun uitingen te vervangen door gezonde hondenrassen met een normale snuitlengte.

We vragen mensen reclames met kortsnuitige honden bij ons te [melden](#). Zeer veel bedrijven hebben naar aanleiding van het contact met ons het beleid aangepast en zeggen in het vervolg geen reclame meer te maken met kortsnuitige honden. Voorbeelden hiervan zijn [ABN AMRO](#), [Makro](#), [ANWB](#), [Wehkamp](#), [IKEA](#) en [Albert Heijn](#).

Niet alleen Dier&Recht, maar ook de dierenartsenorganisaties [KNMvD](#) en [Caring Vets](#) richten zich tot bedrijven met het verzoek geen honden met korte snuiten meer te gebruiken in hun reclames.

In gesprek met de keurmeesters van de Franse Bulldog

Bijna 12.000 bezorgde Nederlanders tekenden in 2017 onze [petitie](#) tegen het opzettelijk mismaken van Franse Bulldogs. Naar aanleiding van deze petitie gingen wij in gesprek met de voorzitter van de Eerste Gezelschapshonden Club Nederland, de Raad van Beheer en keurmeesters van de Franse Bulldogs.

Door de verschillende partijen werd uiteengezet wat de huidige problemen zijn bij de Franse Bulldog. De conclusies waren duidelijk: veel problemen kunnen voorkomen worden als fokkers kiezen voor ouders met een langere, open neus. Dat sluit ook aan op *artikel 3.4 Besluit houders van dieren*, de wet die fokkers sinds 2014 verplicht om gezonde ouderdieren te kiezen. Ook werd duidelijk dat een goede gestandaardiseerde conditietest veel kan bijdragen aan de selectie van gezonde ouderdieren. Er mag dan niet meer gefokt worden met dieren die niet door de test komen. Gert ter Haar, werkzaam bij de Specialistische Dierenkliniek Utrecht als KNO-arts en specialist op het gebied van ziekten bij kortsnuitige dieren, gaat de rasverenigingen en de Raad van Beheer helpen met het opstellen van zo'n conditietest.

RashondenWijzer in Zondag met Lubach

Tijdens de [uitzending](#) van zondag 1 april behandelde Zondag met Lubach de vele fysieke en erfelijke aandoeningen bij rashonden. Lubach besteedde maar liefst de helft van zijn programma aan het onderwerp en daarbij werd regelmatig verwezen naar onze RashondenWijzer. Ook Dier&Recht-directeur Hans Baaij kwam aan het woord.

Arjen Lubach bekritiseerde uitvoering het fokken van zieke rashonden.

Stop hondenshows

Hondenshows zijn een ramp voor rashonden en hondenrassen. Ze stimuleren het fokken van zieke, misvormde dieren en dragen bij aan verkleining van de genenpool – met inteelt en erfelijke ziekten als gevolg. We schreven er uitgebreid over in ons rapport [‘Hondenshows moeten verboden worden’](#).

De showwinnaars zijn vaak de honden met de meest bizarre uiterlijke kenmerken, zoals extreem veel haar, platte neuzen, kromme poten en diepe rimpels. Juist deze honden zijn populair om verder mee te fokken. Een winnende reu is een zeer gewilde zaadverstrekker. Zo'n mannetje kan tientallen tot honderden nakomelingen verwekken binnen een genenpool die tóch al klein is.

Hondenshows vergroten dus het inteeltprobleem – waarmee ze fors bijdragen aan het ontstaan van erfelijke ziekten en degeneratie van de rassen. Ze stimuleren ook het bewust fokken op kwalen en ziekten (veel uiterlijke raskenmerken zijn symptomen van onderliggende kwalen). Naarmate er verder wordt gefokt met deze honden, worden de uiterlijk kenmerken extremer, en de genenpool kleiner. De rashonden en de hondenrassen worden dus steeds zieker.

Zo is de bizarre situatie ontstaan dat mismaaktheid en ziekte bij veel rashonden behoren tot de raskenmerken. De rol van de rashondenshows is groot. De shows zijn een stuwende kracht achter verboden fokpraktijken in de zin van *artikel 3.4 Besluit houders van dieren*: “Het is verboden te fokken met gezelschapsdieren op een wijze waarop het welzijn en de gezondheid van het ouderdier of de nakomelingen wordt benadeeld.”

De shows zelf zijn een bron van stress voor de deelnemende honden. Ze zitten een groot deel van de dag vast in een kooi, ze kunnen zich niet terugtrekken van de harde geluiden, de nabijheid van andere honden en de aanrakingen door vreemde mensen. Wij vinden dat er een einde moet komen aan hondenshows en startten een [petitie](#) die meer dan 10.000 keer werd ondertekend.

Begin juli sprak Dier&Recht met de gemeenteraadsfractie van GroenLinks in Amsterdam. Elk jaar biedt de Amsterdam RAI onderdak aan de Winner hondenshow. In augustus 2018 kwam ook de World Dog Show naar de RAI met maar liefst 33.000 honden vanuit 66 landen. Gemeente Amsterdam liet weten dat ze niets zien in een verlenging van de vergunningen voor deze dierenvriendelijke shows.

We waren aanwezig bij de World Dog Show en beschreven onze bevindingen in het rapport '[Misstanden World Dog Show 2018](#)'. Ook dierenarts Piet Hellemans stond achter ons en sprak zijn [onvrede](#) uit over de hondenshow.

Onze campagne tegen hondenshows is groots opgepakt door de media. Hierdoor zijn steeds meer mensen op de hoogte van de misstanden rond dit soort evenementen. We waren onder andere te zien in [Laat op één](#), [EenVandaag](#), [Hart van Nederland](#) en [EditieNL](#). Ook verschenen er artikelen in verschillende kranten waaronder het [AD](#), [de Volkskrant](#), [de Telegraaf](#), en [het Parool](#).

In september overhandigden we de resultaten van de petitie aan de Tweede Kamer. Ons rapport was voor de Partij voor de Dieren aanleiding voor [Kamervragen](#) aan minister Schouten. De minister zei de misstanden te erkennen, maar wil geen verbod instellen op hondenshows. Wel zegt de minister met de Raad van Beheer in gesprek te gaan om tot noodzakelijke stappen te komen om de fokkerij gezonder te maken. De discussie over uiterlijke schadelijke kenmerken bij rashonden werd doorgezet bij het [dierenwelzijnsdebat](#) op 14 november.

Om te voorkomen dat organisatoren van hondenshows simpelweg uitwijken naar andere locaties, schreven we alle gemeentes aan die faciliteiten hebben voor grote indoor-evenementen. We informeerden de betreffende gemeentes over de vele misstanden rond hondenshows en de ellende van honden die lijden onder de extreme uiterlijke kenmerken waar ze op gefokt worden.

In reactie op ons schrijven, besloot de gemeente Maastricht om zelf een onderzoek in te stellen naar het dierenwelzijn op de Dogshow Maastricht eind september. De gemeente vroeg ons om, als externe deskundige, samen met de dierenpolitie het evenement te bezoeken. De Raad van Beheer kondigde direct extra gedragsregels aan toen bekend werd dat Dier&Recht en de dierenpolitie aanwezig zouden zijn bij de show. Die extra regels hadden direct effect: op de Maastrichtse show was duidelijk meer aandacht voor hondenwelzijn.

Ook Groningen ziet hondenshows liever gaan dan komen, dat blijkt uit de [antwoorden](#) van de burgemeester en wethouders op schriftelijke vragen van de PvdD. We zijn blij dat steeds meer gemeentes zich bewust worden van de kwalijke invloed van hondenshows op het welzijn van rashonden.

[*Asielhond zoekt huis*](#)

In de dierenasielen zitten heel veel leuke honden. Om mensen te stimuleren eerst in het asiel te kijken voordat ze een hond aanschaffen bij een fokker, zetten we er het hele jaar door een aantal in het zonnetje. Zo hebben we via onze middelen geprobeerd een huisje te vinden voor de honden [Daisy](#), [Macy](#), [Yara](#), [Aika](#), [Saba](#), [Pepito en Amigo](#), [Bengy en Lady](#), [Coco en Jack](#), [Castor](#) en [Bonnie](#).

RaskattenWijzer

Net als bij rashonden komen ook bij raskatten veel erfelijke aandoeningen voor. De oorzaken zijn inteelt en een onnatuurlijk uiterlijk dat schadelijk is voor het dier. In september 2017 is de [RaskattenWijzer](#) gelanceerd. De website geeft een overzicht van ruim 50 erfelijke aandoeningen die bij 23 kattenrassen in Nederland voorkomen.

De RaskattenWijzer wijst op de risico's van erfelijke ziektes bij raskatten, zodat mensen geen zieke raskatten meer aanschaffen. De NVWA, de organisatie die toeziet op dierenwelzijn in Nederland, moet de wet op het fokken van gezelschapsdieren die op 1 juli 2014 is ingegaan, handhaven. Er is in al die tijd nog niet één boete opgelegd, terwijl het evident is dat het fokken van zieke rashonden en raskatten alom gebeurt. Fokkers en overheid trekken zich niets aan van die wetgeving.

Via de RaskattenWijzer voert Dier&Recht campagne om het welzijn van (ras)katten te verbeteren.

Asielkat zoekt huis

Ook op de website van de RaskattenWijzer zetten we iedere maand een asiëldier in het zonnetje. Zo zochten we in 2018 een huisje voor de katten [Pien](#), [Groovy en Grey](#), [Happy](#), [Pixi](#), [Golden](#), [Thijn](#), [Ot](#), [Jasmijn](#) en [Ybo](#).

Designerkatten

In 2017 startten we een [petitie](#) tegen [designerkatten](#). Fokkers van designerkatten kruisen opzettelijk gehandicapte katten met elkaar. De nakomelingen zien er extreem uit. Het zijn katten met meerdere schadelijke mutaties, zoals haarloosheid en korte poten. Designerkatten lijden hun leven lang onder hun extreme uiterlijk. Volgens de wet is het verboden om dit soort dieren te fokken, maar de Nederlandse overheid treedt hier niet tegenop.

In april 2018 overhandigden we ruim 15.000 handtekeningen aan Tweede Kamerleden van zeven verschillende partijen. Zij gaven aan geschokt te zijn dat dit soort fokpraktijken in Nederland plaatsvinden. In vervolg hierop spraken we begin juni met Tweede Kamerleden Maurits von Martels (CDA), William Moorlag (PvdA) en Arne Weverling (VVD). Het fokken van designerkatten houdt een overtreding in van *artikel 3.4 Besluit houders van dieren*. Om ervoor te zorgen dat dit artikel geen dode letter dreigt te worden, dienden de Kamerleden eind september [Kamervragen](#) in.

De discussie over de fokkerij van designerkatten zette zich voort bij het [dierenwelzijnsdebat](#) op 14 november. Meerdere partijen uitten hun bezorgdheid over het ongecontroleerd fokken van huisdieren zonder rekening te houden met de gevolgen voor het dier. Kamerleden Moorlag en Van Martels dienden in het vervolgdebat op 5 december een [motie](#) in om de problematiek van designerdieren op de Europese politieke agenda te zetten. Een aantal landen in Europa stelt al regels en ontplooit activiteiten om de fok, het houden en tentoonstellen van deze dieren terug te dringen of te verbieden. Nederland zou kunnen samenwerken met andere Europese landen, en goedwerkende maatregelen kunnen overnemen. Op 12 december stemde de Tweede

Kamer vóór deze motie. Dit betekent dat minister Carola Schouten het probleem nu op Europees niveau gaat aanpakken!

[EenVandaag](#) besteedde uitgebreid aandacht aan de designerkatten, maar ook andere media berichtten over het onderwerp, waaronder [NOS](#), [Pauw](#), [het Jeugdjournaal](#) en [Trouw](#).

Rechtsbijstand voor honden- en kattenbezitters

In 2011 werd begonnen met een inventarisatie van de mogelijkheden om rechtsbijstand te verlenen aan gedupeerde hondenbezitters, vooral waar het gaat om erfelijke aandoeningen en de financiële en emotionele schade die dit veroorzaakt. In de jaren daarna zijn er veel rechtszaken gevoerd en is deze vorm van rechtsbijstand verder uitgebreid. Sinds midden 2018 voert Dier&Recht ook zaken omtrent katten.

Door samenwerking met advocate mr. Wellenberg is het mogelijk om continuïteit te houden in de rechtszaken. Die eindigden deels in schikkingen. Steeds vaker ontlopen fokkers hun aansprakelijkheid doordat gespecialiseerde advocaten die de rashondenfokkers bijstaan, ervoor zorgen dat de fokkers exoneratieclausules in contracten opnemen. Hierdoor zijn fokkers niet of zeer beperkt aansprakelijk voor de (medische) kosten als gevolg van erfelijke aandoeningen.

Dier&Recht bestrijdt deze beperking van de aansprakelijkheid door dwingend recht uit het Consumentenrecht c.q. de Europese wetgeving op het gebied van garantiebepalingen, de zwarte en grijze lijst van bezwarende (contracts)bedingen en de meer algemene wetgeving van artikel 6:248 lid 2 BW.

Ook steeds meer fokkers maken gebruik van een rechtsbijstandverzekering, maar er zijn er ook die zorgvuldiger fokken, meer medische testen laten doen bij ouderdieren en

beter letten op verwantschappen. Diverse rashondenverenigingen hebben plannen voor 'outcross' om inteelt tegen te gaan.

Het primaire doel van de rechtsbijstand is fokkers te dwingen verantwoord te fokken en geen potentieel zieke dieren te verkopen. Doen ze dit wel, dan kan dit leiden tot aanzienlijke schadeclaims en dat zal (op termijn) zeker een preventieve werking hebben.

Voor de stichting is het belangrijk dit onderdeel kostendekkend te krijgen. Dat lukt op dit moment niet: veel uren kunnen niet in rekening gebracht worden, cliënten en gedaagden zijn soms slecht van betalen en het uurtarief is relatief laag (maar voor veel particulieren relatief hoog).

Rechtszaak Staffordshire Bull Terriër

De kantonrechter heeft de fokker van een Staffordshire Bull Terriër met de erfelijke aandoening patella luxatie veroordeeld tot een schadevergoeding van € 3.441.

De baas van de hond merkte al snel na de koop dat er iets mis was met de jonge hond. De dierenarts stelde na onderzoek vast dat de hond leed aan patella luxatie, een afwijking van het kniegewricht waarbij de knieschuif van het kniegewricht afschuift. De hond moest naar een orthopedisch chirurg voor een specialistische operatie aan beide achterpoten, waardoor de eigenaar de nodige medische kosten heeft moeten maken. De fokker weigerde om de medische kosten te vergoeden.

De rechter beoordeelde dat de fokker een ondeugdelijk product heeft verkocht. Tevens was er sprake van consumentenkoop. De fokker is daarom aansprakelijk voor de gehele schade, met name bestaande uit de medische kosten.

In de koopovereenkomst stond een clausule waardoor de fokker maximaal voor € 500 aansprakelijk was. Een dergelijke beperking achtte de rechter echter in strijd met het consumentenrecht. Dit soort clausules staan vaak standaard in koopovereenkomsten van fokkers en zijn dus niet rechtsgeldig, zelfs al heeft de koper ervoor getekend.

Rechtszaak Duitse Herders

In hoger beroep verloren we de rechtszaak tegen de fokker van Duitse Herders. Inzet was schadevergoeding voor medische kosten in het geval van twee Duitse Herders, broer en zus, die beide al op jonge leeftijd met ernstige heupdysplasie (versleten heupen) kampten. De medische kosten liepen in de duizenden euro's.

Vreemd genoeg werd door de rechter beoordeeld dat bepaalde erfelijke aandoeningen zo veelvuldig voorkomen binnen een bepaald ras, dat de aankoop van een hond van zo'n ras neerkomt op de aankoop van een 'gebrekig product'. Zo is het volgens de rechter een algemeen bekend feit is dat Duitse Herders heupdysplasie kunnen krijgen, en dat zelfs dieren met heupdysplasie dus aan de verwachtingen voldoen. Bovendien was van tevoren het risico op heupdysplasie besproken. Om deze reden hoeft de fokker geen schadevergoeding te betalen.

Op de vraag of er sprake was van onzorgvuldig fokken, zijn de raadsheren niet of nauwelijks ingegaan. Evenmin op de eisen die *artikel 3.4 Besluit houders van dieren* stelt. Het bewust fokken met gebrekkige honden is in strijd met deze wet, en staat volgens ons haaks op normale ethische normen. Een fokker dient zich maximaal in te spannen om gezonde honden te fokken.

Rechtszaak Border Collie

De fokker van een Border Collie met erfelijke epilepsie heeft de aankoopsom en een deel van de medische kosten moeten vergoeden. De Border Collie bleek al snel na de koop last te hebben van clusteraanvallen. Binnen een jaar na de aankoop is de hond overleden.

Bij de Border Collie is het al geruime tijd bekend dat epilepsie in het ras voorkomt. In het fokbeleid dient daar rekening mee gehouden te worden. De fokkers van de betreffende Border Collie hebben dat nagelaten.

De eigenares probeerde eerst zelf de gemaakte kosten te verhalen bij de fokker. Deze weigerde. Toen wij terugbetaling van de aankoopprijs en vergoeding van de gemaakte dierenartskosten vorderde, besloot de fokker tot een schikking. Hierin werd terugbetaling van de aankoopsom en vergoeding van een deel van de dierenartskosten toegezegd.

Rechtszaak Engelse Bulldog

De fokker van een Engelse Bulldog met de ernstige erfelijke aandoening elleboogdysplasie, heeft de helft van de operatiekosten aan de eigenaar terugbetaald. De eigenaren van de pup merkten al snel op dat hun jonge hond wel erg rustig was. Ze liep mank en wilde nauwelijks nog lopen of spelen. De dierenarts constateerde dat er sprake was van elleboogdysplasie aan beide ellebogen. Elleboogdysplasie is een verzamelnaam voor verschillende ernstige gewrichtsstoornissen aan de elleboog. De aandoening leidt tot kreupelheid, oftewel levenslang moeilijk lopen. De hond had een kostbare operatie aan beide ellebooggewrichten nodig.

Wij wezen de fokker erop dat de kopers ervan uit hadden mochten gaan dat ze een gezonde hond kochten, en niet een hond die al op zeer jonge leeftijd mank ging lopen, nauwelijks nog wilde spelen en zelfs geopereerd moest worden. De fokker erkende uiteindelijk dat er sprake was van een erfelijke aandoening en stemde in met een schikking. Hierin werd vergoeding van de helft van de medische kosten toegezegd.

Rechtszaak Labrador Retriever

Met de fokker van een Labrador Retriever met elleboogdysplasie is een schikking getroffen. De fokker heeft de aankoopprijs aan de eigenaar terugbetaald.

Al binnen enkele maanden na de koop merkte het baasje van de Labrador dat er iets aan de hand was met haar pup. De dierenarts constateerde al snel dat er sprake was van elleboogdysplasie, een ernstige aandoening. Er was een kostbare operatie nodig. Omdat de koper en fokker het niet eens konden worden over een vergoeding werd Dier&Recht

ingeschakeld. De fokker stemde uiteindelijk in met een schikking en betaalde de koopprijs terug.

Rechtszaak Jack Russell Terriër

Met de fokker van een Jack Russell Terriër met de ernstige erfelijke aandoening levershunt is een schikking getroffen. De fokker probeerde de aansprakelijkheid te beperken tot vergoeding van de koopsom. Wij wezen erop dat ook medische kosten voor vergoeding in aanmerking komen.

Vrijwel meteen na de aanschaf merkte de eigenaar dat er iets mis was met haar Jack Russell-pup. De jonge hond was overdreven rustig, sliep veel en lag vaak lange tijd wezenloos voor zich uit te staren. De dierenarts stelde al snel levershunt vast en adviseerde de eigenaar de Jack Russell op korte termijn te opereren. Zonder operatie zou de hond niet oud worden.

Levershunt is een erfelijke aandoening van de lever, waarbij het bloed niet volgens de normale route (van het maag-darmkanaal, door de lever) naar het hart stroomt, maar via een omweg ('shunt') langs de lever wordt geleid. Giftige (afval)stoffen blijven hierbij in het bloed achter, omdat die er niet door de lever uit kunnen worden gefilterd. Bovendien ontvangt de lever zelf onvoldoende voedingsstoffen en blijft daardoor achter in ontwikkeling en functie.

De fokker wees op een bepaling in het koopcontract waarin de aansprakelijkheid werd beperkt tot vergoeding van de koopsom, en weigerde mee te betalen aan de omvangrijke medische kosten. Fokkers doen vaker een beroep op soortgelijke bepalingen, zonder succes. Dergelijke beperking van aansprakelijkheid is in strijd met het consumentenrecht.

De fokker stemde uiteindelijk in met een schikking en betaalde naast de koopsom, meer dan de helft van de medische kosten. Daarmee is de kwestie afgedaan.

Rechtszaak Maine Coon

De fokker van een Maine Coon met de erfelijke aandoening epifysiolyse heeft de aankoopsom aan de eigenaar terugbetaald. De eigenaren van de kat, een Maine Coon van nog geen twee jaar oud, merkten dat hun jonge kat wel erg veel rust zocht en pijn leek te hebben. De dierenarts constateerde dat er sprake was van epifysiolyse aan beide heupen, een aandoening waarbij de heupkop ter hoogte van de groeischijf loslaat. De kater heeft twee operaties moeten ondergaan, waardoor de eigenaren de nodige medische kosten hebben moeten maken.

De fokker weigerde om de kosten te vergoeden en wees op het koopcontract waarin was opgenomen dat de eigenaar slechts aanspraak kon maken op een nieuwe kat. Daar gingen de kopers uiteraard niet mee akkoord. Wij wezen de fokker erop dat de wettelijke aansprakelijkheid niet op deze wijze mag worden beperkt. De kopers mochten ervan uitgaan dat ze een gezonde kat kochten, zonder erfelijke aandoeningen. Ook rechters erkennen bovendien dat een huisdier onderdeel van een gezin is. En een gezinslid ruil je niet in.

De fokker erkende uiteindelijk dat er sprake was van een erfelijke aandoening en stemde in met een schikking. Hierin werd terugbetaling van de aankoopsom toegezegd.

Groot aantal handhavingsverzoeken bij de NVWA

Als we misstanden tegenkomen, en er is volgens ons sprake van een overtreding, dan melden we dit vaak bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), de instantie die in Nederland toeziet op dierenwelzijn. Via een zogenaamd 'handhavingsverzoek' vragen we de NVWA om in actie te komen.

De reden om de NVWA zo op de huid te zitten, is dat er nog altijd geen normen zijn opgesteld ter uitvoering van de wet op het fokken van gezelschapsdieren. Deze wet, die dateert van 1 juli 2014, is qua tekst veelbelovend, maar is volkomen leeg gebleken in de uitvoering. Noch door de rashondenverenigingen, noch door de Raad van Beheer, noch door de NVWA, noch door de politiek zijn er normen gesteld.

In 2018 hebben we een handhavingsverzoek tegen twintig fokkers van Franse Bulldogs – dat al stamde uit 2016 – opnieuw ingediend. Dit verzoek is afgewezen. Het bezwaar dat we hiertegen hebben aangetekend loopt door in 2019. Ook een handhavingsverzoek tegen een trimsalon is afgewezen. Een handhavingsverzoek met betrekking tot het aanbieden van kunstmatige inseminatie door een fokker van Franse Bulldogs, loopt door in 2019.

Er liepen drie handhavingsverzoeken met betrekking tot fokkers van Bambino Sphynxen, designerkatten. Een van de verzoeken is afgewezen en een ander verzoek werd niet opgepakt door de NVWA. In 2019 zullen we dit handhavingsverzoek opnieuw indienen. Een derde handhavingsverzoek heeft voor veel ophef gezorgd. Het is terecht gekomen op de politieke agenda en word besproken met de NVWA. Er wordt een deskundigenverklaring opgesteld. Het verzoek loopt door in 2019.

Over een handhavingsverzoek tegen een fokker van Sphynx Elf-kittens heeft de NVWA geen besluit genomen, maar wel een dwangsom betaald.

Tenslotte hebben we een handhavingsverzoek ingediend tegen een Dwelf-fokker en tegen een fokker van mini-Maltezers. De verzoeken zijn afgewezen omdat het niet onder de prioriteiten van de NVWA zou vallen. Hiertegen hebben we bewaar gemaakt, wat nog loopt.

Voorlichting via social media

Dier&Recht is via verschillende socialmediakanalen te volgen. Zo kunnen mensen ons niet alleen volgen via de digitale nieuwsbrief, maar ook op Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube en Instagram. Op deze manier wordt een hechte achterban gecreëerd die steeds bewustere keuzes maakt op basis van onze voorlichting en ook steeds vaker bereid is te doneren.

Het is een uitdaging om het aantal volgers op de verschillende kanalen te laten stijgen. Op Facebook daalde het aantal volgers licht van 84.939 begin 2018 naar 84.252 eind 2018. Ook het aantal nieuwsbrieflezers daalde, van 84.304 begin 2018 naar 83.188 eind 2018. In 2019 zetten wij alle zeilen bij om de aantallen weer te laten stijgen, zodat we steeds meer mensen kunnen voorlichten en bewust maken van de misstanden in de vee-industrie en bij gezelschapsdieren.

Enkele getallen:

- o Onze websites dierenrecht.nl, rashondenwijzer.nl, raskattenwijzer.nl en cupidog.nl haalden samen 800.326 bezoekers
- o Er zijn 91.754 vaste volgers op social media
- o We waren 12 keer op televisie en 10 keer op de radio
- o Er waren 16 artikelen in dagbladen en er waren 160 online vermeldingen

Conclusie

Ook in 2018 heeft Dier&Recht bewezen met zeer weinig middelen veel voor elkaar te kunnen krijgen. Gerekend naar de omvang en de zeer beperkte financiële middelen behoort Dier&Recht tot de meest succesvolle campagneorganisaties van Nederland.

Namens het bestuur van Dier&Recht,

Mr. Hans Baaij
Amsterdam, 8 mei 2019

Jaarrekening 2018

Overzicht grondslagen jaarrekening

Algemene grondslagen van waardering

Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen de geamortiseerde kostprijs.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs verminderd met de op basis van de geschatte levensduur bepaalde afschrijvingen, met inachtneming van een eventuele restwaarde. De afschrijvingen bedragen een percentage van deze verkrijgingsprijs.

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve bestaat uit het eindsaldo van 2016 plus het resultaat over 2017, in totaal minus € 9.729.

Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva

De vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva zijn opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs; waardering geschiedt onder aftrek van een voorziening wegens oninbaarheid, gebaseerd op een individuele beoordeling van de vorderingen.

Reserves en fondsen

Reserves betreffen gelden ter vrije besteding van de stichting; door het bestuur kunnen 'bestemmingsreserves' worden aangehouden ter aanwending van een specifiek doel. Wanneer door derden aan een deel van de middelen een specifieke besteding is gegeven wordt dit deel aangemerkt als 'bestemmingsfonds'. Fondsen onderscheiden zich dus in die zin van reserves, dat niet het bestuur, maar een derde een bestemming aan de middelen heeft gegeven.

Algemene grondslagen van resultaatbepaling

Het resultaat is bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden kosten en andere aan het verslagjaar toe te rekenen lasten, met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen.

Liquide middelen

Alle liquide middelen zijn direct opeisbaar. Het betalingsverkeer wordt grotendeels geregeld via de Triodos betaalrekening.

Beleggingsbeleid

De eventueel tijdelijk overtollige liquide middelen worden risicoloos aangehouden op bankrekeningen bij betrouwbare en verantwoorde banken (Triodos, ASN). Er wordt niet belegd.

Baten

De baten zijn gevormd door alle aan het verslagjaar toe te rekenen opbrengsten. Nalatenschappen worden opgenomen in het verslagjaar waarin de omvang van de nalatenschap betrouwbaar kan worden vastgesteld, derhalve indien de betaling is aangekondigd. Voorschotten worden verantwoord in het boekjaar waarin zij worden ontvangen. Giften in natura worden gewaardeerd tegen de reële waarde.

Lasten verdeling

Alle overige kosten (bv. kantoor- en algemene kosten), dus uitgezonderd publiciteit en communicatie en aankopen en uitbesteed werk, worden toebedeeld a.d.h.v. de werkzaamheden van vrijwilligers en medewerkers van Varkens in Nood.

Balans

(grondslagen jaarrekening: Algemene grondslagen van waardering, Materiële vaste activa, Continuïteitsreserve, Vorderingen, liquide middelen, schulden en overlopende activa en passiva en Reserves en fondsen)

ACTIVA

	31-12-2018	31-12-2017
Vaste activa		
Materiële vaste activa	-	-
Viottende activa		
Vorraden	-	-
Vorderingen/overlopende activa	367	554
Liquide middelen	25.422	5.721
	<u>25.789</u>	<u>6.275</u>
Totaal	25.789	6.275

PASSIVA

	31-12-2018	31-12-2017
Reserves en fondsen		
Continuïteitsreserve	9.729	1.535
Bestemmingsfonds	-	-
Kortlopende schulden	<u>35.519</u>	<u>4.740</u>
Totaal	25.789	6.275

Staat van baten & lasten

BATEN

	Begroting 2019	Werkelijk 2018	Begroting 2018	Werkelijk 2017
Baten uit eigen fondsenwerving	160.061	96.534	86.500	94.499
Subsidies derden	20.000	45.250	20.000	22.250
Overige baten	2.500	5.230	3.000	3.012
Totaal baten	182.561	147.014	109.500	119.761

LASTEN

Doelstellingen				
<i>Voorlichting</i>	54.859	47.269	31.730	41.174
<i>Campagnes</i>	108.498	96.385	74.320	75.725
	163.357	143.655	106.050	116.899
Wervingskosten				
<i>Kosten eigen fondsenwerving</i>	17.394	13.006	1.380	3.901
<i>Kosten verkrijging subsidies overheden</i>	-	-	-	-
	17.394	13.006	1.380	3.901
Beheer en administratie				
<i>Kosten beheer en administratie</i>	1.597	1.618	2.070	1.592
Totaal lasten	182.347	158.279	109.500	122.392
Resultaat	214	11.264-	7.000-	2.631-
Toevoeging/onttrekking aan:				
<i>Continuïteitsreserve</i>	214	11.264-	7.000-	2.631-
<i>Bestemmingsfonds</i>				

Toelichting op de balans

(grondslagen jaarrekening: Liquide middelen en beleggingsbeleid)

ACTIVA

	31-12-2018	31-12-2017
Materiële vaste activa		
Vlottende activa		
<i>Voorraad</i>		
<i>Vorderingen/overlopende activa</i>		
Debiteuren	-	-
Vooruitbetaalde bedragen	-	-
Te ontvangen rente	-	-
Te ontvangen BTW	17	204
Overige te ontvangen bedragen	350	350
	367	554
Liquide middelen		
<i>Kas</i>	61	61
<i>Betaalrekening 1</i>	296	346
<i>Betaalrekening 2</i>	25.065	5.313
	25.422	5.721
Totaal activa	25.789	6.275

Toelichting op de balans (vervolg)

PASSIVA

	31-12-2018	31-12-2017
Continuïteitsreserve		
Beginsaldo	1.535	4.166
Resultaatverdeling	11.264-	2.631-
Eindsaldo continuïteitsreserve	9.729-	1.535
Bestemmingsfondsen		
Kortlopende schulden		
<i>Loonbelastingen en premies sociale lasten</i>	1.616	2.007
<i>Crediteuren</i>	3.023	1.269
<i>Netto lonen</i>	-	364
<i>Vakantiegeld</i>	2.640	1.099
<i>Te betalen BTW</i>	-	-
<i>Lening bij Varkens in Nood</i>	28.240	-
<i>Overige nog te betalen bedragen</i>	-	-
<i>Reservering accountantskosten</i>	-	-
	35.519	4.740
Totaal passiva	25.789	6.275

Algemene lastenverdeling 2018

(grondslagen jaarrekening: Lasten verdeling)

	Voorlichting		Campagnes		Fondsenwerving		Subsidies overheden		Beheer en administratie		totaal	
Verwervingen en uitbesteed werk	11.375	36%	42.261	64%			-				53.637	100%
Publiciteit en communicatie	14.244	60%			9.496	40%					23.741	100%
Personeelskosten	21.154	27%	52.886	67%	3.429	4%	-	0,0%	1.581	2%	79.051	100%
Huisvestingskosten	-	27%	-	67%	-	4%	-	0,0%	-	2%	-	100%
Kantoor- en algemene kosten	495	27%	1.238	67%	80	4%	-	0,0%	37	2%	1.851	100%
Afschrijvingen	-	27%	-	67%	-	4%	-	0,0%	-	2%	-	100%
		+		+		+		+		=		
Totaal algemene lasten	47.269		96.385		13.006		-		1.618		158.279	

Overzicht ratio's van bestedingen t.o.v. baten en lasten

	2018	2017	2016	2015
Besteed aan doelstelling / totaal baten	98%	98%	116%	98%
Besteed aan doelstelling / totaal lasten	91%	96%	100%	100%
Kosten eigen fondsenwerving / baten eigen fondsenwerving	13,5%	3,3%	0,4%	0,3%
Beheer en administratie / totaal lasten	1,0%	3,2%	0,1%	0,1%

Namens het bestuur van Dier&Recht,

Mr. Hans Baaij
Amsterdam, 8 mei 2019